

Haziran 2022

Yıl: 6 Sayı: 1 ss. 39-59

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 15.11.2021

Kabul Tarihi: 08.04.2022

ISSN: 2619-9408

June 2022

Volume: 6 Issue: 1 pp. 39-59

Article Type: Research Article

Submitted: 15.11.2021

Accepted: 08.04.2022

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN YÖNTEM TEKNİKLERİ KULLANMA DURUMLARI VE YÖNTEM TEKNİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Erhan DURUKAN* Ramazan GÜNER Arslan Volkan TURAN*****

Öz

Bu çalışmada Türkçe öğretmenlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2006) yer alan dinleme, konuşma, okuma, yazma becerileri ile ilgili yöntem ve teknikleri kullanma durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada önce nicel sonra nitel boyuttan elde edilen verilerin birlikte değerlendirildiği karma araştırma yöntemlerinden sıralı açıklayıcı desen kullanılmıştır. Nicel boyutta verileri elde etmek için basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak 104 öğretmen, nitel boyutta ise amaçlı örnekleme seçme yöntemine göre belirlenen 20 öğretmenden yararlanılmıştır. Araştırmada nicel veriler dijital ortamda oluşturulan "Türkçe Öğretmenlerinin Temel Dil Becerileri Yöntem ve Tekniklerini Kullanma Durumları Anketi" ile toplanmıştır. Toplanan nicel veriler için frekans ve yüzde analizleri kullanılırken nitel veriler için kategorisel içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda konuşma becerisinde, öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmelerine imkân sağladığı için öğretmenler tarafından en çok serbest konuşma tekniğinin kullanıldığı; dinleme becerisinde ise öğrencilerin derse etkin katılımının sağlanması amacıyla en fazla katılımlı dinlemenin tercih edildiği görülmüştür. Diğer yandan okuma becerisinde, öğrencilerin telaffuz bozukluklarının fark edilerek onlara dönüt verilmesini kolaylaştırdığı için öğretmenler tarafından sesli okuma yönteminin tercih edildiği; yazma becerisinde de öğrencilerin sınırlama olmadan özgürce yazmasına imkân vermesi sebebiyle serbest yazma tekniğinin kullanıldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Temel dil becerileri, Türkçe öğretmenleri, yöntem-teknik

Turkish Teachers' Use of Method and Techniques and Opinions on Method Techniques

Abstract

In this study, it was aimed to determine the use of the methods and techniques related to listening, speaking, reading and writing skills of Turkish teachers in the Turkish Lesson Curriculum (2006). In the research, sequential explanatory design, one of the mixed research methods, in which the data obtained from the quantitative and then the qualitative dimensions were evaluated together, was used. In order to obtain the data in the quantitative dimension, 104 teachers were used by using the simple random sampling method, and in the qualitative dimension, 20 teachers selected according to the purposive sampling method were used. Quantitative data in the research were collected with the "Turkish Teachers' Use of Basic Language Skills Methods and Techniques Questionnaire" created in the digital environment. While frequency and percentage analyzes were used for the quantitative data collected, categorical content analysis was performed for the qualitative data. As a result of the research, it was determined that the free speech technique was mostly used by the teachers in speaking skill, as it allowed the students to express themselves more easily; In the listening skill, it was seen that the most participatory listening was preferred in order to ensure the active participation of the students in the lesson. On the other hand, reading aloud method is preferred by the teachers because it facilitates the recognition of the pronunciation disorders of the

* Prof. Dr. Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. edurukan@trabzon.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0001-9600-3190

** Doktora Öğrencisi, Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, ramazanguner61@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0001-6955-4931

*** Doktora Öğrencisi, Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, arslanvturan@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-4829-8841

students and giving them feedback in reading skills; It has been determined that the free writing technique is used in writing skill as it allows students to write freely without limitations.

Keywords: Basic language skills, Turkish teachers, method-technic.

Giriş

Dil, ilk olarak bireylerin yakın çevresinden kendiliğinden edindiği bir iletişim aracıdır. Kendiliğinden olması sebebiyle süreç boyunca bireylerde olumlu-olumsuz dil öğrenimi meydana gelmektedir. Planlı ve programlı bir biçimde ana dili eğitimi ise okullarda Türkçe dersleri vasıtasıyla öğrencilere kazandırılmaktadır. Ana dili “kişinin önce annesinden ve ailesinden, daha sonra da sosyal çevresinden öğrendiği, şuur altına yerleşen ve onun toplumla kendi arasındaki bağlarını oluşturan dil” olarak tanımlanmıştır (Topaloğlu, 1989: 24). Ana dili bireyin düşünce dünyasının şekillenmesinde, duyu ve düşüncelerinin aktarımında temel olduğu gibi birey ve çevre arasındaki bağın kuvvetlenmesinde de önemli bir etkidir. Ana dilini kullanma becerisi bireyin yaşamını çeşitli yönlerden etkilemektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (TDÖP) programın özel amaçlarından bazıları şu şekilde açıklanmıştır (MEB, 2019: 8):

- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duyu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması.

TDÖP’de öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olarak belirlenen sekiz anahtar yetkinlikten ilki olarak “Ana dilde iletişim” başlığına yer verilmiştir. Ana dilde iletişim “Kavram, düşünce, görüş, duyu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.” (MEB, 2019: 4). şeklinde tanımlanmıştır. Programda yer verilen özel amaçlar ve yetkilikler doğrultusunda öğrenme alanları dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma olarak belirlenmiştir.

Bireyin ilk öğrenme alanı olan dinleme, anne karnından başlamakta ve diğer öğrenme alanlarına temel oluşturmaktadır (Güneş, 2007: 73). “Birey, okul çağına geldiğinde planlı, programlı yani amaçlı dinlemeyi öğrenmesi gerekir. Bunun için de etkin bir dinleme eğitiminden geçmiş olması gerekir” (Yılmaz, 2007: 22). “Konuşma ilk aylardan itibaren dinlemeyle kazanılmaya başlar. Eğitim öğretim hayatının başlangıcına kadar geçen süreçte çocuklar konuşmayı öğrenirler fakat bu bilinçli bir süreç değildir. Okul ile belirli bir çerçevede içinde işlenmesi gerekir” (Özdoğan, Sarıçam, Topçuoğlu-Ünal, 2019: 328). Bireyin örgün eğitim sistemine dâhil olması ile dinleme ve konuşma becerilerinin sistemli bir şekilde geliştirilmesinin yanı sıra okuma ve yazma becerilerinin de kazandırılması amaçlanmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2006: 6) “okuma öğrenme alanıyla, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmelerinin amaçlandığı” ifade edilmiştir. Dinleme, konuşma ve okuma becerilerinden sonra yazma, en son kazanılan dil becerisidir. Yazma öğretiminde öğretmenin temel görevi öğrenciye yazma sürecinde uygun yöntem ve stratejileri öğretmek ve bu yöntemleri öğrencinin tek başına kullanabilir hâle gelmesini sağlamak konusunda rehberlik etmektir (Özdemir ve Özbay,

2016). Türkçe dersi ile öğrencilerin temel dil becerilerinin bir bütünlük içerisinde geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2006) temel dil becerilerine yönelik farklı yöntem ve teknikler yer almaktadır. Ana dili öğretiminin bireylere doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dilsel becerileri kazandırma; onların düşünme güçlerini geliştirme, yetkinleştirme ve toplumsallaşma süreçlerine katkıda bulunma gibi temel amaçları vardır (Sever, 2011: 5-6). Bu amaçlar çerçevesinde Türkçe dersiyle öğrenciye sadece akademik alanda değil toplumsal yaşamda da birtakım beceriler kazandırılmak istenmektedir. "Türkçe dersi çok yönlü bir derstir. Bu bakımdan bu dersle ilgili çalışmalar sırasında birden çok değişik yöntem ve tekniğe başvurulması hem doğal hem de zorunludur" (Kavcar ve diğerleri, 2005: 16). Programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin yöntem ve tekniklere dair bilgileri ve görüşleri kazanımlara ulaşılmasında önemli bir etkidir.

Türkçe öğretmenlerinin yöntem-teknikleri kullanma durumlarıyla ilgili literatürde çeşitli araştırmalar mevcuttur. Öztürk Karakoç ve Altuntaş'ın (2012) "İlköğretim İkinci Kademedeki Konuşma Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma" adlı çalışmaları ilköğretim ikinci kademedeki görev yapan Türkçe öğretmenlerinin konuşma becerisinin kazandırılmasına ve konuşma eğitiminde karşılaştıkları güçlüklerle yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Bu amaçla "Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik yöntem ve teknikler hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aramışlardır. Araştırma sonucunda öğretmenler tarafından en çok tercih edilen iki yöntemin güdümlü konuşma ve serbest konuşma yöntemi olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Özdoğan, Sarıçam ve Topçuoğlu Ünal (2019) "Türkçe Öğretmenlerinin Konuşma Yöntem ve Tekniklerini Kullanma Durumları" adlı çalışmalarında Türkçe öğretmenlerinin 5, 6, 7, 8. sınıf Türkçe Öğretim Programında bulunan konuşma becerisi ile ilgili yöntem ve teknikleri kullanma durumlarının belirlenmesini amaçlamışlardır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin daha çok katılımlı konuşma ve serbest konuşmayı tercih ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Topçuoğlu Ünal ve Yeğen (2013) "Türkçe Öğretmenlerinin Okuma Yöntem-Tekniklerini ve Araç-Gereçlerini Kullanma Durumları" adlı çalışmada Türkçe öğretmenlerinin 7. ve 8. sınıf Türkçe öğretim programında yer alan okuma alanında kullanılması önerilen yöntem-teknikleri ve araç-gereçleri kullanma durumlarının belirlenmesini amaçlamıştır. Tarama modeliyle gerçekleştirilen araştırmada öğretmenlerin sesli ve sessiz okuma yöntemlerini daha çok tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Mete ve Esendemir'in (2020) "Türkçe Öğretmenlerinin Yazma Stratejilerine Dair Görüşleri" adlı çalışmaları yazma stratejilerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin tahminde bulunma, metin tamamlama ve güdümlü yazma yöntem ve tekniklerini daha çok tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Topçuoğlu Ünal ve Dinç (2020) "Türkçe Öğretmenlerinin Yazma Yöntem ve Tekniklerini Kullanma Durumları" adlı çalışmalarında Türkçe öğretmenlerinin 2006 (5, 6, 7, 8. Sınıf) Türkçe Öğretim Programında bulunan yazma becerisi ile ilgili yöntem ve teknikleri kullanma durumlarının belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin daha çok not alma ve yaratıcı yazmayı kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde dinleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanların bir arada değerlendirilmediği, ayrı ayrı ele alındığı görülmektedir. Bu durumun yanı sıra araştırmalar nicel ya da nitel yöntemlerle gerçekleştirilmiş, her iki yöntemin birlikte kullanıldığı karma yöntem tercih edilmemiştir. Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmenlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2006) yer alan dinleme, konuşma, okuma, yazma becerileri ile ilgili yöntem ve teknikleri kullanma durumlarının belirlenmesidir. Bu amaca ulaşmak için cevap aranan alt problemler şu şekildedir:

1. Öğretmenlerin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2006) dinleme alanında yer alan yöntem ve teknikleri kullanma sıklığı ve en çok/en az kullanılan yöntem ve tekniklere dair görüşleri nelerdir?

2. Öğretmenlerin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2006) okuma alanında yer alan yöntem ve teknikleri kullanma sıklığı ve en çok/en az kullanılan yöntem ve tekniklere dair görüşleri nelerdir?

3. Öğretmenlerin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2006) konuşma alanında yer alan yöntem ve teknikleri kullanma sıklığı ve en çok/en az kullanılan yöntem ve tekniklere dair görüşleri nelerdir?

4. Öğretmenlerin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2006) yazma alanında yer alan yöntem ve teknikleri kullanma sıklığı ve en çok/en az kullanılan yöntem ve tekniklere dair görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına ve verilerin nasıl analiz edildiğine dair bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Türkçe öğretmenlerinin yöntem teknikleri kullanma durumlarının ve yöntem tekniklere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi için bu çalışmada karma araştırma yöntemlerinden açılımlı sıralı desen (sequential exploratory) kullanılmıştır. Bu yöntem nicel araştırmanın bulgularını yorumlama ve açıklamak amacıyla nitel veri toplama ve analizinin kullanıldığı bir karma yöntemdir. Açılımlı sıralı desen, araştırma sorusuna öncelikle yanıt veren nicel verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesiyle başlamakta, ardından nicel araştırma bulgularına bağlı olarak nitel verilerin toplanması, çözümlenmesi ve sonunda nitel bulguların nicel bulguları açıklamada yararlanılıp araştırmanın genel amacı ile bütünleştirilerek rapor edilmesiyle sonlandırılmaktadır (Creswell, 2015).

Evren / Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Trabzon il merkezindeki ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem oluşturulurken basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. "Bu örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimler, örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir. Temsil edici bir örneklemin seçiminin geçerli ve en iyi yolu seçkisiz örneklemedir." (Büyükoztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2016: 85). Mülakat için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. "Amaçlı örnekleme, sınırlı kaynakların en etkin kullanımı için bilgi bakımından zengin vakaların belirlenmesi için nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir tekniktir. İlgilenilen konu hakkında bilgili ve deneyimli bireylerin ya da grupların tanımlanması ve seçilmesini içerir." (Pelinkas vd.den aktaran Yağar ve Dökme, 2018: 4).

Yapılan ankette 57 (%54,8) erkek, 47 (%45,2) kadın katılımcı olmak üzere toplam 104 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcılar yaşlarına göre incelendiğinde 20-30 yaş aralığında 24 (%23,1) katılımcıya, 31-40 yaş aralığında 80 (76,9) katılımcıya; eğitim durumlarına göre incelendiğinde lisans düzeyinde 88 (%84,6), yüksek lisans düzeyinde 13 (%12,5), doktora düzeyinde 3 (%2,9) katılımcıya; meslekteki kıdemlerine göre incelendiğinde 0-5 yıl arası 10 (%9,6), 6-10 yıl arası 78 (%75), 11-20 yıl arası 15 (%14,4), 21 yıl ve üzeri 1 (%1) katılımcıya; mezun oldukları fakülteye göre incelendiğinde eğitim fakültesi mezunu 99 (%95,2), fen edebiyat fakültesi mezunu 5 (%4,8) katılımcıya; sınıflarındaki ortalama öğrenci sayısına göre incelendiğinde öğrenci sayısı 0-10 aralığında olan 3 (%2,9), 11-20 aralığında olan 85 (%81,7), 21-30 aralığında olan 14 (%13,5), 31 ve üzeri olan 2 (%1,9) katılımcıya ulaşılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların çeşitli değişkenlere göre dağılımı

Cinsiyet			
Kadın		Erkek	
57		47	
Yaş			
20-30	31-40	41 ve üzeri	
24	80	-	
Kıdem			
0-5	6-10	11-20	21 ve üzeri
10	78	15	1
Eğitim Durumu			
Lisans	Yüksek Lisans		Doktora
88	13		3
Mezun Olunan Fakülte			
Eğitim Fakültesi		Fen Edebiyat Fakültesi	
99		5	
Ortalama Öğrenci Sayısı			
0-10	11-20	21-30	31 ve üzeri
3	85	14	2

Veri Toplama Araçları ve Analizi

Nicel veriler araştırmacılar tarafından dijital ortamda geliştirilen “Türkçe Öğretmenlerinin Temel Dil Becerileri Yöntem ve Tekniklerini Kullanma Durumları Anketi” ile toplanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır.

I. bölümde öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, meslekteki kıdem yılı, eğitim durumu, mezun oldukları fakülte ve sınıflarındaki ortalama öğrenci sayısına ilişkin kişisel bilgiler yer almaktadır.

II. bölümde katılımcıların Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2006) yer alan dinleme, konuşma, okuma, yazma alanlarına yönelik yöntem ve teknikleri kullanım sıklığını belirlemek amaçlanmıştır. Katılımcılar, bu bölümde yer alan yöntem ve teknikleri kullanım sıklıklarına göre “Her Zaman”, “Çoğunlukla”, “Bazen”, “Nadiren”, “Hiçbir Zaman”, “Yöntem Hakkında Bilgim Yok” seçenekleri ile değerlendirmiştir.

Araştırmada nitel verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından dijital ortamda “Türkçe Öğretmenlerinin Yöntem ve Teknikleri Kullanma Durumları” mülakat formu geliştirilmiştir. Mülakat formundaki sorular nicel ölçekten elde edilen verilere göre hazırlanmıştır. Mülakat formunda, katılımcılara en çok ve en az kullanılan/tercih edilen yöntem tekniklere göre şu örnek sorular sorulmuştur:

1. Bu tekniği kullanmanızda / tercih etmenizde neler etkilidir?
2. Bu tekniğin öğrencilerde dinleme becerisinin gelişimine etkili olduğunu gözlemliyor musunuz?
3. Bu tekniği neden kullanmıyorsunuz / tercih etmiyorsunuz?

4. Bu tekniğin kullanılmasının öğrencilerde dinleme becerisinin gelişiminde faydalı olacağını düşünüyor musunuz?

Veriler “Google Forms” üzerinden toplanmıştır. Toplanan nicel veriler için frekans ve yüzde analizleri kullanılırken nitel veriler için kategorisel içerik analizi yapılmıştır. Bu analiz türünde elde edilen veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılır ve her bölümün kavramsal olarak ne ifade ettiği anlamaya çalışılır. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümler araştırmacılar tarafından isimlendirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla çalışmada yer alan araştırmacılar birbirinden bağımsız olarak kodlama ve kategorilendirme yapmışlardır.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’nun 17.12.2021 tarihli 2021-12/2.2 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, Türkçe öğretmenlerinin TDÖP’de bulunan dil öğrenme alanları ile ilgili yöntem ve teknikleri çeşitli değişkenlere göre kullanım durumları verilmiştir.

Dinleme Yöntem ve Teknikleri ile İlgili Bulgular

Tablo 2. TDÖP’de yer alan dinleme alanına yönelik yöntem ve tekniklerin kullanım durumlarının çeşitli değişkenlere göre dağılımı

		Katılımlı	Katılımsız	Not alarak	Empati	Yaratıcı	Seçici	Eleştirel
Cinsiyet	Erkek	3,65	3,42	3,30	3,05	3,07	3,11	3,00
	Kadın	3,38	2,98	3,13	2,64	2,62	2,66	2,55
Yaş	21-30	3,88	3,58	3,38	3,25	2,88	2,88	3,29
	31-40	3,43	3,11	3,18	2,75	2,86	2,91	2,65
Eğitim	Lisans	3,44	3,24	3,14	2,85	2,82	2,90	2,73
	Lisansüstü	3,77	2,93	3,38	3,15	2,92	2,92	3,00
Mezuniyet	Eğitim	3,45	3,20	3,13	2,87	2,82	2,87	2,73
	Fen-Edb.	---	3,60	---	2,80	3,80	3,60	4,20
Öğrenci sayısı	0-10	4,33	4,00	3,34	3,33	3,33	3,67	3,67
	11-20	3,38	3,21	3,16	2,82	2,81	2,80	2,66
	21-30	4,21	3,07	3,50	2,93	3,07	3,21	3,21
	31-	4,00	3,50	3,50	3,50	---	---	4,50
Genel ort.		3,53	3,22	3,22	2,87	2,87	2,90	2,80

Tablo 2’de araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin dinleme öğrenme alanına yönelik kullandıkları yöntemler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkeklerin en çok katılımlı (3,65) ve katılımsız (3,42) dinlemeyi; kadınların ise en çok katılımlı (3,38) ve not alarak (3,13) dinlemeyi kullandıkları görülmektedir. Empati kurarak (3,05) ve eleştirel (3,00) dinleme erkeklerde en az

kullanılırken; yaratıcı (2,62) dinleme ve eleştirel (2,55) dinleme ise kadın öğretmenler tarafından daha az kullanıldığı tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre bakıldığında, araştırmaya katılan 21-30 yaş arası öğretmenler katılımlı (3,88) ve katılımsız (3,42) dinleme; 31-40 yaş arasındaki öğretmenler ise katılımlı (3,43) ve not alarak (3,18) dinleme yöntemlerini en çok kullandıkları görülmektedir. Tabloya göre 21-30 yaş arası öğretmenler tarafından en az kullanılan yöntemler yaratıcı (2,88) ve eleştirel (2,88) dinleme iken 31-40 yaş arası öğretmenler empati kurarak (2,75) ve eleştirel (2,65) dinleme yöntemlerini en az kullandıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumlarına göre dinleme yöntemlerini kullanma durumlarına bakıldığında, lisans mezunu öğretmenler en çok katılımlı (3,44) ve katılımsız (3,24) dinlemeyi; lisansüstü mezunu öğretmenler ise en çok katılımlı (3,77) ve not alarak (3,38) dinlemeyi kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Lisans mezunu öğretmenler tarafından en az yaratıcı (2,82) ve eleştirel (2,73) dinleme yöntemleri kullanılırken, lisansüstü mezunu öğretmenler tarafından en az yaratıcı (2,92) ve seçici (2,92) dinleme yöntemleri kullanılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre dinleme yöntemlerini kullanma durumlarına bakıldığında, eğitim fakültesi mezunu öğretmenler tarafından en çok katılımlı (3,45) ve katılımsız (3,20) dinleme kullanılırken, Fen-Edebiyat mezunu öğretmenler tarafından ise en çok eleştirel (4,20) dinleme yöntemi kullanılmaktadır. Araştırmaya katılan eğitim fakültesi mezunu öğretmenler tarafından en az yaratıcı (2,82) ve eleştirel (2,73) dinleme kullanılırken Fen-Edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler tarafından ise en az katılımlı ve not alarak dinleme yöntemleri kullanılmaktadır. Tablo incelendiğinde, derse girdiği sınıflarda ortalama öğrenci sayısı 0-10 arasında olan öğretmenler en çok katılımlı (4,33) ve katılımsız (4,00) dinlemeyi; 11-20 arasında olanlar katılımlı (3,38) ve katılımsız (3,21) dinlemeyi; 21-30 arasında olanlar katılımlı (4,21) ve not alarak (3,50) dinlemeyi; 31 ve üzeri öğrencisi olan öğretmenler ise en çok eleştirel (4,50) ve katılımlı (4,00) dinlemeyi kullanmaktadırlar. Sınıflardaki ortalama öğrenci sayısına göre en az kullanılan dinleme yöntemleri incelendiğinde, 0-10 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az empati kurarak (3,33) ve yaratıcı (3,33) dinlemeyi; 10-20 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az seçici (2,80) ve eleştirel (2,66) dinlemeyi; 21-30 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az yaratıcı (3,07) ve empati kurarak (2,93) dinlemeyi; 31 ve üzeri öğrenciye sahip öğretmenler ise en az yaratıcı ve seçici dinleme yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir. Son olarak dinleme tekniklerinin araştırmaya katılan Türkçe öğretmenleri tarafından genel olarak kullanılma durumlarına bakıldığında, en çok katılımlı (3,53) ve katılımsız (3,22) dinleme; en az ise yaratıcı (2,87) ve eleştirel (2,80) dinleme tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir.

Öğretmenler katılımlı dinleme tekniğini tercih etme nedenlerini şu şekilde belirtmiştir:

Tablo 3. Öğretmenlerin “katılımlı dinleme” tekniğini tercih etme sebeplerine ait görüşler

Görüş	Frekans	%
Öğrencilerin derse katılımını artırması	14	58
Öğrencilerin dinlediklerini daha iyi anlamasını sağlaması	4	17
Öğrencinin dikkatini çekmede etkili olması	3	13
Öğrencilerin derse katılım durumunu tespit etmeyi kolaylaştırması	1	4
Öğrencilerin ifade edebilme becerisinin tespit edilmesini kolaylaştırması	1	4
Dersi öğrenciler için daha eğlenceli hale getirmesi	1	4

Öğretmenler “katılımlı dinleme” yöntemini tercih etmelerine yönelik 6 farklı görüş bildirmiştir. Bunlar içerisinde “Öğrencilerin derse katılımını artırması” 14 öğretmen tarafından ifade edilerek en çok bildirilen görüş olurken ardından gelen “Öğrencilerin dinlediklerini daha iyi anlamasını sağlaması” görüşü 4 öğretmen tarafından belirtilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin “Katılımlı dinleme tekniğinin öğrencilerde dinleme becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri

Görüş	Evet	Hayır
Katılımlı dinleme tekniğinin öğrencilerde dinleme becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	20	-

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı “katılımlı dinleme” yönteminin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmede etkili olduğu görüşünü ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin en az kullandıklarını ifade ettikleri eleştirel dinleme tekniğini neden kullanmadıklarına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Tablo 5. Öğretmenlerin “eleştirel dinleme” yöntemini tercih etmeme sebeplerine ait görüşleri

Görüş	Frekans	%
Öğrencilerin hazırbulunuşluklarının yetersiz olması	5	23
Öğrencilerin etkinliği anlamaması	5	23
Öğrencilerin değerlendirme gücünün yetersiz olması	3	14
Öğrencilerin dinleme becerilerinin yetersiz olması	3	14
Yöntemin öğrenci seviyesinin üzerinde olması	2	9
Öğrencilerin kendi fikirlerini ifade etmeye çekinmesi	2	9

Öğretmenler “eleştirel dinleme” yöntemini tercih etmemelerine yönelik 7 farklı görüş bildirmişlerdir. “Öğrencilerin hazırbulunuşlukları yetersiz olması” ve “Öğrencilerin etkinliği anlamaması” 5 öğretmen tarafından ifade edilerek en çok belirtilen görüşler olmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin “Eleştirel dinleme tekniğinin öğrencilerde dinleme becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri

Görüş	Evet	Hayır
Eleştirel dinleme tekniğinin öğrencilerde dinleme becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	20	-

Öğretmenlerin tamamı eleştirel dinleme tekniğinin öğrencilerde dinleme becerilerini geliştirdiği düşündüklerini ifade etmiştir.

Okuma Yöntem ve Teknikleri ile İlgili Bulgular

Tablo 7. TDÖP’de yer alan okuma alanına yönelik yöntem ve tekniklerin kullanım durumlarının çeşitli değişkenlere göre dağılımı

		Sessiz	Sesli	Göz Atarak	Özetleyerek	Not Alarak	İşaretleterek	Tahmin Ed.
Cinsiyet	Erkek	4,37	4,70	3,51	3,72	3,65	3,82	3,56
	Kadın	4,74	4,83	3,57	3,51	3,40	3,66	3,49

Yaş	21-30	4,42	4,58	3,54	3,79	3,38	3,67	3,46
	31-40	4,58	4,81	3,54	3,58	3,59	3,78	3,55
Eğitim	Lisans	4,64	4,84	3,59	3,69	3,61	3,73	3,57
	Lisansüstü	4,23	4,38	3,54	3,54	3,15	3,85	3,62
Mezuniyet	Eğitim	3,60	4,80	3,58	3,67	3,55	3,74	3,57
	Fen-Edb.	3,60	2,85	2,80	2,80	3,40	3,57	2,80
Öğrenci sayısı	0-10	4,00	3,67	3,67	3,67	4,67	4,33	3,67
	11-20	4,65	4,81	3,52	3,61	3,56	3,76	3,52
	21-30	4,00	4,43	3,50	3,57	3,21	3,43	3,43
	31-	4,55	4,55	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50
Genel ort.		4,54	4,76	3,54	3,63	3,54	3,75	3,53

Tablo 7. (Devamı)

		Soru Sorarak	Söz Korosu	Okuma Tiyatrosu	Ezberleme	Metinlerle İlişkilen.	Tartışarak	Eleştirel
Cinsiyet	Erkek	3,53	2,58	2,51	2,98	3,23	3,28	3,11
	Kadın	3,02	2,00	1,98	3,30	2,96	2,66	2,51
Yaş	21-30	3,25	2,88	2,96	2,54	3,00	3,25	3,21
	31-40	3,31	2,15	2,06	3,30	3,14	2,93	2,73
Eğitim	Lisans	3,26	2,26	2,27	3,28	3,08	2,99	2,77
	Lisansüstü	3,62	2,54	2,54	2,55	3,11	3,08	3,23
Mezuniyet	Eğitim	3,29	2,26	2,27	3,17	3,09	2,98	2,81
	Fen-Edb.	3,40	3,40	2,20	2,20	3,40	3,40	3,40
Öğrenci sayısı	0-10	4,00	3,33	3,67	3,00	3,34	3,67	3,67
	11-20	3,26	2,19	2,12	3,25	3,12	2,95	2,74
	21-30	3,21	2,65	2,64	2,36	2,79	2,93	3,00
	31-	4,50	---	---	3,50	4,50	4,50	4,50
Genel ort.		3,30	2,32	2,27	3,13	3,11	3,00	2,84

Tablo 7’de araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin okuma öğrenme alanına yönelik kullandıkları yöntemler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkeklerin en çok sesli (4,70) ve sessiz (4,37) okumayı; kadınların ise en çok sesli (4,83) ve sessiz (4,74) dinlemeyi kullandıkları görülmektedir. Söz korosu (2,58) ve okuma tiyatrosu (3,00) erkeklerde en az kullanılan okuma teknikleri iken benzer şekilde söz korosu (2,00) ve okuma tiyatrosu (1,98) kadın öğretmenler tarafından da az kullanılan teknikler olarak tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre bakıldığında, araştırmaya katılan 21-30 yaş arası öğretmenler sesli (4,58) ve sessiz (4,42) okuma; 31-40 yaş arasındaki öğretmenler de sesli (4,81) ve sessiz (4,58) okuma yöntemlerini en çok kullandıkları görülmektedir. Tabloya göre 21-30 yaş arası öğretmenler tarafından en az kullanılan okuma yöntemleri söz korosu (2,15) ve ezberleme (2,54) iken 31-40 yaş arası öğretmenler söz korosu (2,15) ve okuma tiyatrosu (2,65) yöntemlerini en az kullandıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumlarına göre okuma yöntemlerini kullanma durumlarına bakıldığında, lisans mezunu öğretmenler en çok sesli (4,84) ve sessiz (4,64) okumayı; lisansüstü mezunu öğretmenler de en çok sesli (4,38) ve sessiz (4,23) okumayı kullandıkları

ortaya çıkmaktadır. Lisans mezunu öğretmenler tarafından en az söz korusu (2,26) ve okuma tiyatrosu (2,27) okuma yöntemleri kullanılırken, lisansüstü mezunu öğretmenler tarafından da en az söz korusu (2,26) ve ezberleme (2,92) yöntemleri kullanıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre okuma yöntemlerini kullanma durumlarına bakıldığında, eğitim fakültesi mezunu öğretmenler tarafından en çok sesli (4,80) ve işaretleyerek (3,74) okuma kullanılırken, Fen-Edebiyat mezunu öğretmenler tarafından ise en çok sessiz (3,60) ve işaretleyerek (3,57) okuma yöntemleri kullanılmaktadır. Araştırmaya katılan eğitim fakültesi mezunu öğretmenler tarafından en az söz korusu (2,26) ve okuma tiyatrosu (2,73) yöntemleri kullanılırken Fen-Edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler tarafından ise en az okuma tiyatrosu (2,20) ve ezberleme (2,20) yöntemleri kullanılmaktadır. Tablo incelendiğinde, derse girdiği sınıflarda ortalama öğrenci sayısı 0-10 arasında olan öğretmenler en çok not alarak (4,67) ve işaretleyerek (4,33) okumayı; 11-20 arasında olanlar sesli (4,82) ve sessiz (4,65) okumayı; 21-30 arasında olanlar sesli (4,43) ve sessiz (4,00) okumayı; 31 ve üzeri öğrencisi olan öğretmenler de en çok sesli (4,55) ve sessiz (4,55) okumayı kullanmaktadırlar. Sınıflardaki ortalama öğrenci sayısına göre öğretmenler tarafından en az kullanılan okuma yöntemleri incelendiğinde, 0-10 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az söz korusu (3,33) ve ezberleme (3,00) yöntemlerini; 10-20 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az söz korusu (2,19) ve okuma tiyatrosu (2,12) yöntemlerini; 21-30 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az ezberleme (2,36) ve okuma tiyatrosu (2,93) yöntemlerini; 31 ve üzeri öğrenciye sahip öğretmenler de en az söz korusu ve okuma tiyatrosu yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir. Son olarak okuma tekniklerinin araştırmaya katılan Türkçe öğretmenleri tarafından genel olarak kullanılma durumlarına bakıldığında, en çok sesli (4,76) ve sessiz (4,54) okuma; en az ise söz korusu (2,32) ve okuma tiyatrosu (2,27) tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir.

Öğretmenler sesli okuma tekniğini tercih etme nedenlerini şu şekilde belirtmiştir:

Tablo 8. Öğretmenlerin “sesli okuma” yöntemini tercih etme sebeplerine ait görüşleri

Görüş	Frekans	%
Öğrencilerin telaffuz ve diğer okuma hatalarını fark edip dönüt vermeyi kolaylaştırması	14	44
Öğrencilerin akıcı okuma becerilerini geliştirmesi	4	13
Öğrencilerin metni daha kolay anlamasını sağlaması	3	9
Öğrencilerin diksiyonunu geliştirmesi	2	6
Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmesi	2	6
Öğrencileri derse karşı motive etmesi	2	6
Öğrencilerin dikkatini toplamayı kolaylaştırması	2	6
Öğrencilerin kendi hatalarını fark etmesine imkân vermesi	2	6
Tüm öğrencilerin derse aktif katılımını sağlaması	1	3

Öğretmenler “sesli okuma” yöntemini tercih etmelerine yönelik 9 farklı görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler içerisinde “Öğrencilerin telaffuz ve diğer okuma hatalarını fark edip dönüt vermeyi kolaylaştırması” en çok ifade edilen görüş olmuştur. Ardından “Öğrencilerin akıcı okuma becerilerini geliştirmesi” görüşünün geldiği belirlenmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin “Sesli okuma tekniğinin öğrencilerde okuma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri

Görüş	Evet	Kısmen	Hayır
-------	------	--------	-------

Sesli okuma tekniğinin öğrencilerde okuma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	19	1	-
--	----	---	---

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 19'u "Sesli okuma tekniğinin öğrencilerde okuma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna "evet" cevabını verirken 1 öğretmen "kısmen" cevabını vermiştir.

Öğretmenlerin en az kullandıklarını ifade ettikleri okuma tiyatrosu tekniğini neden kullanmadıklarına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Tablo 10. Öğretmenlerin "Okuma tiyatrosu" tekniğini tercih etmeme sebeplerine ait görüşleri

Görüş	Frekans	%
Tekniğin uygulanmasını uzun zaman gerektirmesi	7	30
Metinlerin teknik için uygun olmaması	6	26
Öğrencilerin tekniği anlamaması	2	9
Tekniğin öğrencilerin ilgisini çekmemesi	2	9
Öğrencilerin birlikte hareket etmesinin zor olması	2	9
Metin üzerinde ayrıntılı çalışma gerektirmesi	1	4
Öğretmenin sınıf hâkimiyetini zorlaştırması	1	4
Uygulanması zor bir teknik olması	1	4
Bazı öğrencilerin tekniğin gereklerini uygulamada yetersiz kalması	1	4

Öğretmenler "okuma tiyatrosu" tekniğini tercih etmemelerine yönelik 9 farklı görüş bildirmişlerdir. "Tekniğin uygulanmasını uzun zaman gerektirmesi" görüşü 7 öğretmen tarafından ifade edilerek en çok belirtilen görüş olurken ardından gelen "Metinlerin teknik için uygun olmaması" görüşü 6 öğretmen tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin "Okuma tiyatrosu tekniğinin öğrencilerde konuşma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna ilişkin görüşleri

Görüş	Evet	Kısmen	Hayır
Okuma tiyatrosu tekniğinin öğrencilerde okuma becerisini geliştirdiğini düşünüyorum.	12	2	6

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 12'si okuma tiyatrosu tekniğinin öğrencilerde okuma becerisini geliştirdiğini düşündüğünü ifade ederken 2'si kısmen geliştirdiğini düşündüğü belirtmiştir. Öğretmenlerin 6'sı bu tekniğin okuma becerisini geliştirdiği düşünmedikleri yönünde görüş bildirmiştir.

Konuşma Yöntem ve Teknikleri ile İlgili Bulgular

Tablo 12. TDÖP'de yer alan konuşma alanına yönelik yöntem ve tekniklerin kullanım durumlarının çeşitli değişkenlere göre dağılımı

Cinsiyet	Erkek	İkna Etme	Eleştirel	Katılımlı	Tartışma	Empati	Güdümlü	Kavram Seçerek	Serbest	Yaratıcı	Hafızada Tutma
				3,47	3,39	3,65	3,86	3,32	3,37	3,19	3,96

	Kadın	2,94	2,57	2,94	3,47	2,68	2,85	2,60	3,77	2,55	2,94
Yaş	21-30	3,13	3,29	3,79	3,67	3,42	3,67	3,38	4,04	3,17	2,29
	31-40	3,26	2,94	3,19	3,69	2,91	2,98	2,79	3,89	2,94	3,25
Eğitim	Lisans	3,27	2,98	3,26	3,69	3,01	3,01	2,84	3,88	2,93	3,10
	Lisansüstü	3,00	3,08	3,38	3,54	2,92	3,77	3,46	4,08	3,15	2,77
Mezuniyet	Eğitim	3,21	2,96	3,25	3,66	2,97	3,08	2,89	3,89	2,93	3,03
	Fen-Edb.	3,60	4,20	4,80	4,20	4,20	4,20	3,60	3,60	4,20	3,00
Öğrenci sayısı	0-10	4,00	3,67	4,33	3,67	3,67	4,00	4,67	2,00	4,00	2,00
	11-20	3,19	2,89	3,16	3,67	2,95	2,98	2,75	3,78	2,89	3,13
	21-30	3,07	3,43	3,93	3,64	3,14	3,79	3,43	4,07	3,21	2,71
	31-	3,20	4,20	4,50	4,50	4,20	3,20	3,20	3,20	2,80	2,50
Genel ort.		3,23	3,02	3,33	3,68	3,03	3,13	2,92	3,88	2,99	3,03

Tablo 12’de araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin konuşma öğrenme alanına yönelik kullandıkları yöntemler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkeklerin en çok serbest (3,96) ve tartışarak (4,37) konuşmayı; kadınların da en çok serbest (3,77) ve tartışarak (3,47) konuşmayı kullandıkları görülmektedir. Hafızada tutma (3,11) ve kavram havuzundan seçerek (3,19) konuşma erkeklerde en az kullanılan konuşma teknikleri iken yaratıcı (2,55) ve eleştirel (2,47) konuşma kadın öğretmenler tarafından da az kullanılan teknikler olarak tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre bakıldığında, araştırmaya katılan 21-30 yaş arası öğretmenler tarafından serbest (4,04) ve katılımlı (3,79) konuşma; 31-40 yaş arası öğretmenler tarafından ise tartışma (3,69) ve serbest (3,89) konuşma yöntemlerinin en çok kullanıldığı görülmektedir. Tabloya göre 21-30 yaş arası öğretmenler tarafından en az kullanılan konuşma yöntemleri hafızada tutma (2,29) ve ikna etme (3,23) iken 31-40 yaş arası öğretmenler kavram havuzundan seçme (2,79) ve empati kurma (2,91) yöntemlerini en az kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumlarına göre konuşma yöntemlerini kullanma durumlarına bakıldığında, lisans mezunu öğretmenler en çok tartışma (3,69) ve serbest (3,88) konuşmayı; lisansüstü mezunu öğretmenler de en çok serbest (4,08) ve güdümlü (3,77) konuşmayı kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Lisans mezunu öğretmenler tarafından en az yaratıcı (2,93) ve kavram havuzundan seçerek (2,84) konuşma yöntemleri kullanılırken, lisansüstü mezunu öğretmenler tarafından ise en az hafızada tutma (2,77) ve empati kurma (2,92) yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre konuşma yöntemlerini kullanma durumlarına bakıldığında, eğitim fakültesi mezunu öğretmenler tarafından en çok tartışma (3,66) ve serbest (3,89) konuşma kullanılırken, Fen-Edebiyat mezunu öğretmenler tarafından ise en çok katılımlı (4,80) yöntemi kullanılmaktadır. Araştırmaya katılan eğitim fakültesi mezunu öğretmenler tarafından en az kavram havuzundan seçerek (2,89) ve yaratıcı (2,93) konuşma kullanılırken Fen-Edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler tarafından ise en az hafızada tutma (3,00) yöntemi kullanılmaktadır. Tablo incelendiğinde, derse girdiği sınıflarda ortalama öğrenci sayısı 0-10 arasında olan öğretmenler en çok kavram havuzundan seçerek (4,67) ve katılımlı (4,33) konuşmayı; 11-20 arasında olanlar serbest (3,78) ve tartışarak (3,67) konuşmayı; 21-30 arasında olanlar serbest (4,07) ve katılımlı (3,93) konuşmayı; 31 ve üzeri öğrencisi olan öğretmenler de en çok katılımlı (4,50) ve tartışarak (4,55) konuşmayı kullanmaktadırlar. Sınıflardaki ortalama öğrenci sayısına göre öğretmenler tarafından en az kullanılan okuma yöntemleri incelendiğinde, 0-10 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az serbest (2,00) ve hafızada tutma (2,00) yöntemlerini; 10-20 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az kavram havuzundan seçerek (2,75), yaratıcı (2,89) ve eleştirel (2,89) konuşma yöntemlerini; 21-30 arası

öğrenciye sahip öğretmenler en az ikna etme (3,07) ve hafızada tutma (2,71) konuşma yöntemlerini; 31 ve üzeri öğrenciye sahip öğretmenler de en az hafızada tutma (2,50) ve yaratıcı (2,80) konuşma yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir. Son olarak konuşma tekniklerinin araştırmaya katılan Türkçe öğretmenleri tarafından genel olarak kullanılma durumlarına bakıldığında, en çok serbest (3,88) ve tartışarak (3,68) konuşma; en az ise kavram havuzundan seçerek (2,92) ve yaratıcı (2,99) konuşma tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir.

Öğretmenler serbest konuşma tekniğini tercih etme nedenlerini şu şekilde belirtmiştir:

Tablo 13. Öğretmenlerin “serbest konuşma” yöntemini tercih etme sebeplerine ait görüşleri

Görüş	Frekans	%
Öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlaması	9	32
Öğrencilerin daha nitelikli konuşmalar yapmasını sağlaması	5	17
Öğrencilerin derse katılım isteğini artırması	5	17
Öğrencilerin daha özgün konuşmalar yapmasını sağlaması	5	17
Öğrencilerin sosyalleşmesini sağlaması	1	4
Öğrencilerin akıcı konuşma becerisini geliştirmesi	1	4
Öğrencilerin öz güvenini geliştirmesi	1	4
Öğrencilerin hayal güçlerini kullanmaya olanak tanınması	1	4

Öğretmenler “serbest konuşma” yöntemini tercih etmelerine yönelik 8 farklı görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler içerisinde “Öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlaması” en çok belirtilen görüş olmuştur. Ardından gelen “Öğrencilerin daha nitelikli konuşmalar yapmasını sağlaması”, “Öğrencilerin derse katılım isteğini artırması” ve “Öğrencilerin daha özgün konuşmalar yapmasını sağlaması” görüşleri beşer defa olmak üzere eşit sayıda ifade edilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin “Serbest konuşma tekniğinin öğrencilerde konuşma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri

Görüş	Evet	Kısmen	Hayır
Serbest konuşma tekniğinin öğrencilerde dinleme becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	19	1	-

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 19’u “Serbest konuşma tekniğinin öğrencilerde dinleme becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna “evet” cevabını verirken 1 öğretmen “kısmen” cevabını vermiştir.

Öğretmenlerin en az kullandıklarını ifade ettikleri kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma tekniğini neden kullanmadıklarına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Tablo 15. Öğretmenlerin “kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma” tekniğini tercih etmeme sebeplerine ait görüşleri

Görüş	Frekans	%
Tekniğin öğrencileri sınırlayıp kendilerini özgürce ifade etmesine olanak vermemesi	6	30
Öğrencilerin konuyu kendi seçme imkânları olmadığı için kısa konuşmalar yapması	3	15
Öğrencilerin konuşmalarında konu bütünlüğü sağlanamaması	2	10
Tekniğin öğrenci seviyesinin üzerinde olması	2	10

Öğrencilerin bağımsız olmadıkları için etkinliği tercih etmemesi	2	10
Öğrencilerin diğer konuşma etkinliklerini daha çok sevmesi	1	5
Hazırlık aşamasının zahmetli olması	1	5
Öğrencilerin parçadan bütüne gitmede sorun yaşaması, konuyu hazır olarak istemesi	1	5
Öğrencilerin kendilerini rahat hissetmemesi	1	5
Öğrencilerin seçtikleri kavramla ilgili fazla bilgiye sahip olmaması	1	5

Öğretmenler “kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma” tekniğini tercih etmemelerine yönelik 10 farklı görüş bildirmişlerdir. “Yöntemin öğrencileri sınırlayıp kendilerini özgürce ifade etmesine olanak vermemesi” görüşü 6 öğretmen tarafından ifade edilerek en çok belirtilen görüş olmuştur. Ardından gelen “Öğrencilerin konuyu kendi seçme imkânları olmadığı için kısa konuşmalar yapması” görüşü 3 öğretmen tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin “Kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma tekniğinin öğrencilerde konuşma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri

Görüş	Evet	Kısmen	Hayır
Kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma tekniğinin öğrencilerde dinleme becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	9	4	7

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 9’u kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma tekniğinin öğrencilerde konuşma becerisini geliştirdiğini düşündüğünü ifade ederken 4’ü kısmen geliştirdiğini düşündüğü belirtmiştir. Öğretmenlerin 7’si bu tekniğin konuşma becerisini geliştirdiği düşünmedikleri yönünde görüş bildirmiştir.

Yazma Yöntem ve Teknikleri ile İlgili Bulgular

Tablo 17. TDÖP’de yer alan yazma alanına yönelik yöntem ve tekniklerin kullanım durumlarının çeşitli değişkenlere göre dağılımı

		Not Alma	Özet Çıkar.	Boşluk Dol.	Kavram Seç.	Serbest	Kontrollü	Güdümlü	Yaratıcı
Cinsiyet	Erkek	3,84	3,82	3,58	3,39	3,88	3,00	3,18	3,32
	Kadın	3,38	3,79	3,79	3,32	3,74	3,01	2,77	2,79
Yaş	21-30	3,96	3,96	3,92	3,71	3,92	3,33	3,79	3,46
	31-40	3,54	3,76	3,60	3,25	3,79	2,90	2,75	2,96
Eğitim	Lisans	3,64	3,90	3,72	3,40	3,85	3,00	2,94	3,01
	Lisansüstü	3,55	3,38	3,31	3,38	3,77	3,23	3,54	3,54
Mezuniyet	Eğitim	3,63	3,84	3,67	3,39	3,85	3,01	3,01	3,06
	Fen-Edb.	3,80	3,20	3,80	2,60	3,20	2,80	2,80	3,40
Öğrenci sayısı	0-10	4,67	3,67	4,00	4,33	4,33	3,33	4,00	4,33
	11-20	3,55	3,86	3,67	3,29	3,80	2,91	2,79	2,95
	21-30	3,79	3,50	3,57	3,43	3,79	3,43	3,71	2,43
	31-	4,50	----	----	----	----	3,50	----	----
Genel ort.		3,63	3,81	3,67	3,36	3,82	3,00	2,99	3,08

Tablo 17. (Devamı)

		Metin Tamam.	Tahmin Ederek	Metni Kendin Yeni Oluşturma	Metinden Hareketle Yeniden Yazma	Duyulardan Hareketle	Grup Olarak	Eleştirel
Cinsiyet	Erkek	3,70	3,49	2,89	2,98	2,86	2,46	2,65
	Kadın	3,21	3,11	2,60	2,64	2,53	2,32	1,98
Yaş	21-30	3,71	3,67	2,71	2,88	2,67	2,83	2,79
	31-40	3,41	3,21	2,78	2,81	2,73	2,26	2,21
Eğitim	Lisans	3,45	3,33	2,84	2,88	2,74	2,41	2,32
	Lisansüstü	3,54	3,31	2,38	2,46	2,46	2,15	2,38
Mezuniyet	Eğitim	3,45	3,31	2,76	2,80	2,68	2,34	2,29
	Fen-Edb.	4,00	3,40	2,80	3,40	3,40	3,40	3,40
Öğrenci sayısı	0-10	4,33	4,33	3,33	4,00	3,67	3,00	2,67
	11-20	3,42	3,22	2,66	2,72	2,59	2,24	2,16
	21-30	3,64	3,57	3,00	3,07	3,07	3,00	3,21
	31-	3,50	----	4,50	----	----	----	3,50
Genel ort.		3,48	3,32	2,76	2,83	2,71	2,39	2,35

Tablo 17’de araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin yazma öğrenme alanına yönelik kullandıkları yöntemler cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkeklerin en çok not alma (3,84) ve serbest (3,88) yazmayı; kadınların da en çok özet çıkarma (3,79) ve boşluk doldurma (3,79) yöntemlerini kullandıkları görülmektedir. Grup olarak (2,46) ve eleştirel (2,65) yazma erkeklerde en az kullanılan yazma teknikleri iken benzer şekilde grup olarak (2,32) ve eleştirel (1,98) yazma kadın öğretmenler tarafından az kullanılan teknikler olarak tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre bakıldığında, araştırmaya katılan 21-30 yaş arası öğretmenler tarafından not alma (3,96) ve özet çıkarma (3,96) iken 31-40 yaş arası öğretmenler tarafından ise özet çıkarma (3,76) ve serbest (3,79) yazma yöntemlerinin en çok kullanıldığı görülmektedir. Tabloya göre 21-30 yaş arası öğretmenler tarafından en az kullanılan yazma yöntemleri metni kendi cümlelerinden hareketle yeniden (2,71) ve duyulardan hareketle (2,67) yazma iken 31-40 yaş arası öğretmenlerin ise grup olarak (2,26) ve eleştirel (2,21) yazma yöntemlerini en az kullandığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumlarına göre yazma yöntemlerini kullanma durumlarına bakıldığında, lisans mezunu öğretmenler en çok özet çıkarma (3,90) ve serbest (3,85) yazmayı; lisansüstü mezunu öğretmenler de en çok serbest (3,77) ve not alarak (3,55) yazmayı kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Lisans mezunu öğretmenler tarafından en az grup olarak (2,41) ve eleştirel (2,32) yazma yöntemleri kullanılırken, lisansüstü mezunu öğretmenler tarafından ise en az metni kendi cümlelerinden hareketle yeniden (2,38) ve grup olarak (2,15) yazma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre yazma yöntemlerini kullanma durumlarına bakıldığında, eğitim fakültesi mezunu öğretmenler tarafından en çok serbest (3,85) ve özet çıkararak (3,84) yazma kullanılırken, Fen-Edebiyat mezunu öğretmenler tarafından ise en çok metni tamamlama (4,00) yöntemi kullanılmaktadır. Araştırmaya katılan eğitim fakültesi mezunu öğretmenler tarafından en az grup olarak (2,34) ve eleştirel (2,29) yazma kullanılırken Fen-Edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler tarafından ise en az kavram havuzundan seçerek (2,60) yazma yöntemi kullanılmaktadır. Tablo incelendiğinde, derse girdiği sınıflarda ortalama öğrenci sayısı 0-10 arasında olan öğretmenler en çok not almayı (4,67); 11-20 arasında olanlar özet çıkarma (3,86) ve serbest (3,80) yazmayı; 21-30 arasında olanlar not alma (3,79) ve serbest (3,79) yazmayı; 31 ve üzeri

öğrencisi olan öğretmenler de en çok boşluk doldurma (4,50) ve not olarak (4,50) yazmayı kullanmaktadırlar. Sınıflardaki ortalama öğrenci sayısına göre öğretmenler tarafından en az kullanılan yazma yöntemleri incelendiğinde, 0-10 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az eleştirel (2,67) ve grup olarak (3,00) yazma yöntemlerini; 10-20 arası öğrenciye sahip öğretmenler de benzer şekilde en az grup olarak (2,24 ve eleştirel (2,16) yazma yöntemlerini; 21-30 arası öğrenciye sahip öğretmenler en az metni kendi cümlelerinden hareketle yeniden (3,00) ve grup olarak (3,00) yazma yöntemlerini; 31 ve üzeri öğrenciye sahip öğretmenler de en az özet çıkarma, boşluk doldurma, kavram havuzundan seçerek, serbest, güdümlü, yaratıcı, tahmin ederek, metinden hareketle yeniden yazma, duylardan hareketle ve grupla yazma yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir. Son olarak yazma tekniklerinin araştırmaya katılan Türkçe öğretmenleri tarafından genel olarak kullanılma durumlarına bakıldığında, en çok serbest (3,82) ve özet çıkararak (3,81) yazma; en az ise grup olarak (2,39) ve eleştirel (2,35) yazma tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir.

Öğretmenler serbest yazma tekniğini tercih etme nedenlerini şu şekilde belirtmiştir:

Tablo 18. Öğretmenlerin “serbest yazma” tekniğini tercih etme sebeplerine ait görüşler

Görüş	Frekans	%
Öğrencilerin sınırlama olmadan özgürce yazmasına imkân vermesi	10	35
Öğrencilerin diğer yöntemlere göre derse katılımında istekli olması	8	28
Öğrencilerin özgün metinler üretmesini sağlaması	3	10
Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmesi	3	10
Diğer yazma yöntemlerine göre daha nitelikli metinler yazılması	3	10
Öğrencilerin yazma becerilerini tespit etmeye imkân vermesi	1	3
Öğrencilerin kendilerini ifade etmesine olanak vermesi	1	3

Öğretmenler “serbest yazma” tekniğini tercih etmelerine yönelik 7 farklı görüş bildirmişlerdir. “Öğrencilerin sınırlama olmadan özgürce yazmasına imkân vermesi” görüşü 10 öğretmen tarafından ifade edilerek en çok bildirilen görüş olmuştur. Ardından gelen “Öğrencilerin diğer yöntemlere göre derse katılımında istekli olması” görüşü 8 öğretmen tarafından belirtilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin “Serbest yazma tekniğinin öğrencilerde yazma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri

Görüş	Evet	Kısmen	Hayır
Serbest yazma tekniğinin öğrencilerde yazma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	18	2	-

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 18’i “Serbest yazma tekniğinin öğrencilerde yazma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna “evet” cevabını verirken 2 öğretmen “kısmen” cevabını vermiştir.

Öğretmenlerin en az kullandıklarını ifade ettikleri eleştirel yazma tekniğini neden kullanmadıklarına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Tablo 20. Öğretmenlerin “Eleştirel Yazma” tekniğini tercih etmeme sebeplerine ait görüşleri

Görüş	Frekans	%
Öğrenci seviyesinin üzerinde bir teknik olması	10	47
Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin zayıf olması	5	24

Öğrencilerin hazırbulunuşluğunun yetersiz olması	4	19
Öğrencilerin tekniğe karşı motivasyonunun düşük olması	1	5
Öğrencilerin düşüncelerini ifade etmekten çekinmesi	1	5

Öğretmenler “eleştirel yazma” tekniğini tercih etmemelerine yönelik 5 farklı görüş bildirmişlerdir. “Öğrenci seviyesinin üzerinde bir teknik olması” görüşü 10 öğretmen tarafından ifade edilerek en çok belirtilen görüş olmuştur. Ardından gelen “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin zayıf olması” görüşü 5 öğretmen tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 21. Öğretmenlerin “Eleştirel yazma tekniğinin öğrencilerde yazma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri

Görüş	Evet	Kısmen	Hayır
Eleştirel yazma tekniğinin öğrencilerde yazma becerisini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	14	5	1

Öğretmenlerin 14’ü eleştirel yazma tekniğinin öğrencilerde yazma becerisini geliştirdiğini düşündüklerini ifade ederken 5 öğretmen kısmen geliştirdiğini düşündüklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerden yalnızca 1 tanesi bu tekniğin yazma becerilerini geliştirmede etkili olmadığı görüşünü belirtmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Türkçe dersleri temel olarak dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine dayanmaktadır. Temel dil becerileri olarak adlandırılan bu becerilerin ana dili öğretimi alanında planlı olarak geliştirilmesi, diğer bütün derslere de faydalı olması bakımından son derece önemlidir.

Konuşma, duygu ve düşüncelerin sesler aracılığıyla oluşan dil yoluyla karşı tarafa aktarılması ile sınırlı değildir. Konuşma; yorumlama, değerlendirme ve karar verme gibi üst düzey bilişsel becerileri de içine alan bir beceridir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağladığı için konuşma becerisini geliştirmeye yönelik olarak en çok serbest konuşma tekniğini kullandıkları saptanmıştır. Serbest konuşma, öğrencilerin heyecanını kontrol edip konuşma engellerini azaltan tekniklerdendir. Öztürk ve Altuntaş (2012) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin konuşma becerisini geliştirmeye yönelik yöntem ve tekniklerden güdümlü konuşma, serbest konuşma, eleştirel konuşma, tartışma ve kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntemleri kullandıklarını ve içlerinden en çok güdümlü ve serbest konuşmayı kullandıklarını vurgulamışlardır. Ulaşılan bu sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir. Özdoğan, Sarıçam ve Topçuoğlu Ünal (2019) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin serbest konuşma yöntemini her zaman ve çoğunlukla kullandıklarını ifade etmeleri çalışmamızdaki sonuçla paraleldir. Bu yöntemin öğretmenler tarafından kullanılması, öğrencilerin toplumsal veya kişisel ilişkilerinde duygularını rahat bir şekilde ifade edebilmesini sağladığı söylenebilir. Serbest konuşma tekniği, öğretmenler tarafından çokça uygulanan tekniklerden biridir. Öğretmenler, öğrencilere sosyal yaşam durumlarıyla ilgili örnekler vermek, tecrübe edinmelerini sağlamak ve öğrencileri zihinsel bir sürecin içine katmak için bu tekniğe yer veriyor olabilir. Richards (2003)’a göre öğrencilere verilecek konuşma eğitiminin; onların rahat, kolay ve akıcı konuşabilmelerine katkı sağlaması gerektiğini ifade etmesi çalışmamızdaki bulguyla benzerlik göstermektedir. Diğer yandan araştırmaya katılan öğretmenler; öğrencileri sınırlayıp kendilerini özgürce ifade etmelerine olanak vermediği için kelime ve kavram havuzundan kelime seçerek konuşma yapma tekniğini kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Hâlbuki Eyüp ve Kansızoğlu (2021) yaptıkları çalışmada,

incelenen 6. sınıf Türkçe ders kitabında en çok bu tekniğe ilişkin etkinlik olduğunu vurgulamışlardır. Bundan hareketle öğretmenlerin bu tekniği az kullanmaları; öğrencilerin kendi düşüncelerini ifade ederken özgür olmalarını ve onları derslerin didaktik ortamının etkisinden uzaklaştırmak istediklerinden kaynaklanabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerin derse etkin katılımını sağlamak amacıyla en fazla katılımlı dinleme tekniğini kullandıklarını belirtmişlerdir. Sevimli ve Topçuoğlu Ünal (2020) yaptıkları çalışma sonucunda; katılımlı dinlemenin öğrencilerin konuyu anlayıp anlayamadığını, verdikleri dönütlerle kavram yanılığına düşülen yerlerin kolaylıkla belirlendiğini, katılımlı dinleme sayesinde öğrencilerin öğrenmiş oldukları konuları kendi cümleleriyle ifade etmelerinin hem kendi özgüvenlerini olumlu yönde desteklediğini hem de anlatılan konudaki başarıya olumlu yönde bir katkıda bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ulaşılan bu sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir. Bu konuda İşeri ve Yılmaz (2009) dinleme becerisinin kazandırılması amacıyla yaptıkları araştırmalarında öğrencileri derse aktif olarak katan etkinlikler gerçekleştirmişlerdir. Böylelikle öğrencilerin etkili dinleme becerisinin geliştiği ve süreç sonunda başarılı oldukları sonucunu ortaya çıkarmışlardır. Araştırmamızın bulguları bu durumu doğrulamaktadır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında öğretmenler; öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin düşük olması sebebiyle en az eleştirel düşünme tekniğini kullandıkları görülmüştür. Eleştirel dinleme/izleme becerisinin öğretimi belli aşamalarda gerçekleşir. Çarkıt'a (2019) göre eleştirel dinleme; süreç içerisinde belli aşamalar yoluyla öğretmenlerin bazı stratejileri kullanarak etkili bir şekilde öğrencilere kazandırılabilmesi için önemli görülmektedir. Bu bağlamda eleştirel dinleme öncesi; amaç belirleme, ön bilgileri harekete geçirme, anahtar kavramlarla çalışma ve ön yargıları fark etmeye dönük çalışmalar yapılabilmesi öğrencilerin hazırbulunuşluk durumlarına bağlı olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okuma yöntem ve tekniklerine ait kullanım sıklıkları incelendiğinde; öğretmenler, sesli okuma ve sessiz okuma yöntem ve tekniklerini sık sık kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu yöntemlerin sık sık kullanılması öğrencilerin telaffuz bozukluklarını ve diğer hatalarını fark ederek dönüt vermeyi kolaylaştırdığı ve bunların uygulanmasının kolay ve zahmetsiz olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Topçuoğlu Ünal ve Yeğen (2013) çalışmalarında öğretmenlerin en sık kullandıkları yöntemin sesli okuma ve ikinci olarak da sessiz okuma yöntemi olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmada da sesli okuma ve sessiz okuma, öğretmenler tarafından en çok kullanılan yöntemlerden olduğu görülmektedir. Sesli okuma; okumayı, başkalarının dünyasında somut duruma getirmek demektir. Bu bakımdan sesli okuma, bireyde okuma hevesini harekete geçirecektir. Kavcar'a (1995) göre sesli okuma, dinleyenleri etkileyerek ve onlara zevk vermektedir. İyi bir okumayı dinleyerek bazı karmaşık düşünce ve duyguları rahatlıkla anlayabiliriz. Okunan parçanın dilindeki coşku ve akıcılık da bize zevk vermekte, öğrencilerin dinleme alışkanlığı kazanmalarına da yardımcı olmaktadır. Öğretmenler, söz korosu ve okuma tiyatrosu yöntem ve tekniklerini uygulanmasının uzun sürmesi ve kitaptaki metinlerin bu tekniklere uygun olmamasından ötürü az kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu yöntem ve tekniklerin metinlerde az kullanılmamasının nedeni, yöntem ve tekniklerin öğretici metinlerde uygulanmaya müsait olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Topçuoğlu Ünal ve Yeğen (2013) çalışmalarında öğretmenlerin okuma tiyatrosu ve ezberleme yöntemlerinin öğretmenler arasında en az kullanılan yöntem olduğunu belirlemişlerdir. Ulaşılan bu sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir. TDÖP'de okuma tiyatrosu yöntemiyle amaçlanan öğrencilerin metinde yer alan kahramanların özelliklerini anlayıp onlar gibi düşünmeleri ve buradan parçanın (metnin) gelişiminin nasıl olacağını anlamaları, metnin yapısını çözebilmeleri ve metnin dilini kavramalarıdır. Öğrencilerden okuyacakları bölümlere hazırlanmaları sağlandıktan sonra okudukları bölümde vermeleri gereken duyguyu metnin ana fikrinden yola çıkarak vermeleri beklenir (MEB, 2006). Araştırmaya katılan öğretmenler tarafından en az kullanılan yöntem olan okuma tiyatrosu, sıradan okuma parçalarını renklendiren ve öğrencilerin derste etkin duruma getirilmesi için kullanılması gereken bir yöntem olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yazma yöntem ve tekniklerine ait kullanım sıklıkları incelendiğinde; öğrencilerin sınırlama olmadan özgürce yazmasına imkân vermesi ve derse etkin şekilde katılımlarını sağlaması bakımından serbest yazma yöntemini kullandıkları tespit edilmiştir. Karadüz ve Çarkıt (2015) öğretmenlerin anlatım yoluyla verdiği konuları öğrencilerine not ettirdiklerini ve öğretmenlerin yarıya yakınının bu yaklaşımı benimsediğini belirtmişlerdir. Bunun yanında öğretmenlerin çoğunun hikâye tamamlama ve serbest yazma yöntemini kullandıklarını vurgulamışlardır. Yaptıkları çalışmada öğretmenlerin not alma ve serbest yazma tekniklerini yüksek oranda kullanmaları çalışmamızla benzerlik taşımaktadır. Karakoç Öztürk (2016), de çalışmasında Türkçe öğretmenlerinin, tahminde bulunma, serbest yazma özet çıkarma ve boşluk doldurma yöntem ve tekniklerini çok kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bu bakımdan Karakoç Öztürk'ün çalışma sonuçları, araştırmamızı destekler niteliktedir. Bilgin (2018), yüksek lisans tez çalışmasını 146 Türkçe öğretmeni üzerinde gerçekleştirmiştir. Öğretmenlere uygulanan 23 soruluk anket verilerinden hareketle en çok kullanılan yazma yöntem ve tekniklerinin yaratıcı yazma, metin tamamlama, not alma ve serbest yazma olduğu belirlenmiştir. Bu yöntem ve teknikler, genel olarak araştırmamıza katılan öğretmenlerin de en çok kullandıklarını belirttikleri yöntem ve tekniklerdir. Bu bakımdan Bilgin'in (2018) çalışma sonuçları araştırmamızın sonuçlarıyla uyumaktadır. Eleştirel yazma ve grup olarak yazma, öğrenci seviyesinin üzerinde olduğu ifade edilerek öğretmenler tarafından en az kullanılan yazma yöntemleridir. Çalışmaya katılan öğretmenler, genel olarak yaratıcı yazma ve grupla yazma yöntemlerini yeterince kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Karakoç Öztürk (2016) de çok az öğretmenin grup olarak yazma ve eleştirel yazma yöntemlerini kullandığı sonucuna ulaşmıştır. Bilgin'in (2018) çalışmasında Türkçe öğretmenleri tarafından grupla yazma ve eleştirel yazma yöntem ve tekniklerinin çok az kullandığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenler, eleştirel yazma, grupla yazma ve yaratıcı yazma etkinlikleri yaparken zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir. Söz konusu çalışmaların sonuçları ile araştırmamızın sonuçları benzer doğrultudadır.

Öneriler

1. Temel dil becerilerine yönelik uygulamalar birbirinden bağımsız olmamakla birlikte TDÖP'de temellendirilmiştir. Bu sebeple öğretmenler derslerinde programda belirtilen yöntemleri, öğrencilerin ve kazanımların durumuna göre kullanmalıdırlar.
2. Ders kitaplarında yer alan metinler hem türünün en güzel örneğini sunacak nitelikte hem de uygulanması istenen okuma yöntem ve tekniğine uygun olmalıdır.
3. Türkçe dersine yönelik ders saati noktasında düzenleme yapılabilir. Ders saatinin arttırılması zaman gerektiren bazı yöntem ve tekniklere (not alarak okuma, tartışarak okuma vb.) daha rahat yer verilmesini sağlayabilir.
4. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun konuşma eğitimi verilmeli ve ardından onlara sosyal yaşamdakine benzer örnek uygulamalar yaptırılmalıdır.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 17.12.2021 tarihli 2021-12/2.2 sayılı kararı ile Etik Kurul onayı alınmıştır.

Yazarların Katkı Oranı

Bu çalışmada, 1. yazarın %40, 2. yazarın %30 ve 3. yazarın %30 oranında katkısı bulunmaktadır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışmasına dair bir durum bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Bilgin, S. (2018). *Türkçe öğretmenlerinin ilköğretim Türkçe (6-8. sınıflar) öğretim programında yer alan yazma yöntem ve tekniklerini uygulama durumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (Çev. Mustafa Sözbilir). Pegem Akademi.
- Çarkıt, C. ve Karadüz, A. (2015). Ortaokul yazarlık ve yazma becerileri dersi bağlamında yazma becerisi öğretimi üzerine öğretmen görüşleri. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(2), 364-381.
- Çarkıt, C. (2019). Türkçe eğitiminde eleştirel dinlemenin/izlemenin önemi ve yeri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 16, 180-193.
- Eyüp, B. ve Kansızoğlu, N. (2021). 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki konuşma etkinlikleri üzerine bir inceleme. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 366-385.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Nobel Yayın Dağıtım.
- İşeri, K. ve Yılmaz, İ. (2009). Dinleme edimine ilişkin etkinliklerin değerlendirilmesi. *Dil Dergisi TÖMER Yayınları*, 139, 7-24.
- Karakoç Öztürk, B. ve Altuntaş, İ. (2012). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma eğitimine yönelik öğretmen görüşleri: nitel bir çalışma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 342-356.
- Karakoç Öztürk, B. (2016). Yazma becerisine ilişkin süregelen uygulamaların Türkçe Dersi Öğretim Programı (2006) çerçevesinde değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1921-1945.
- Kavcar, C. (1995). *Türkçe öğretimi*. Rekmay Basımevi.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2005). *Türkçe öğretimi*. Engin Yayınevi.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. MEB Yayınevi.
- MEB (2019). *Türkçe dersi (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. MEB Yayınevi.
- Mete, F. ve Esendemir, N. (2020). Türkçe öğretmenlerinin yazma stratejilerine dair görüşleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 579-602.
- Özdemir, B. ve Özbay, M. (2016). 6+1 analitik yazma ve değerlendirme modelinin Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerilerine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(2), 261-276.
- Özdoğan, Ü., Sarıçam, İ. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2019). Türkçe öğretmenlerinin konuşma yöntem ve tekniklerini kullanma durumları. *International Journal of Language Academy*, 7(4), 327-341.
- Richards, J. S. (2003). *Current trends in teaching listening and speaking*. The Language Teacher, July.
- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı Yayıncılık.

- Sevimli, F. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2020). Katılımlı dinleme türünün ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisi üzerindeki etkisi. *Turkish Studies*, 15(2), 1269-1283.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dil bilgisi terimleri sözlüğü*. Ötüken Yayınları.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Yeğen, Ü. (2013). Türkçe öğretmenlerinin okuma yöntem-tekniklerini ve araç-gereçlerini kullanma durumları. *Turkish Studies*, 8(4), 1351-1365.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Dinç, A. (2020) Türkçe öğretmenlerinin yazma yöntem ve tekniklerini kullanma durumları. *International Journal of Language Academy*, 8(3), 373-389.
- Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-10.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, İ. (2007). *Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinliklerin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde: Sosyal Bilimler Enstitüsü.